

สติ๊กเกอร์ไลน์ หลังกำแพงสูง

เบื้องหลังสติ๊กเกอร์ไลน์ “แก๊งกำแพงสูง”
ผลงานที่ผลิตขึ้นในเรือนจำ ซึ่งยอดขายคงไม่สำคัญ
เท่ากับ “โอกาส”

● ปานใจ ปิ่นจินดา

ย้อนกลับไปในปี 2548 เมื่อเรือนจำพิเศษธนบุรีได้รับคอมพิวเตอร์พระราชทานจำนวน 20 จากจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มาเพื่อใช้พัฒนาทักษะไอซีทีแก่ผู้ต้องขัง หลังจากนั้น ก็ได้มีการเชิญวิทยากรมาสอนวิชาคอมพิวเตอร์ตั้งแต่หลักสูตรเบื้องต้นจนเริ่มแอตวันซ์มากขึ้น

ตอนนี้ พวกเขาสามารถใช้โปรแกรมตัดต่อภาพและเสียง ออกแบบกราฟฟิก และผลิตงานแอนิเมชันอย่างง่ายๆ ได้ด้วยตัวเองแล้ว

สายัน หมั่นพันธ์ นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการ เรือนจำพิเศษธนบุรี ที่ผู้ต้องขังเรียกกันติดปากว่า “ครู” เล่าให้ฟังว่า จากหลักสูตรเบื้องต้นก็เริ่มมีการสอนใช้ไฟโตชอป ใช้โปรแกรมมอดิตชั่น ให้ผู้ต้องขังสามารถบันทึกภาพ บันทึกเสียงกิจกรรมที่จัดขึ้นในเรือนจำ เพื่อนำไปฉายให้เพื่อนๆ ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดูกันในเรือนจำ และยังลามไปถึงการผลิตรายการเอง ทั้งรายการเพลง รายการตลกก็เคยถ่ายทำ

ออกมาให้เพื่อนๆ ได้ดูกัน

และหลักสูตรล่าสุดที่กลุ่มผู้ต้องขังกำลังฝึกฝนอย่างตั้งอกตั้งใจนี้ ก็คือโปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ ซึ่งมีวิทยากรมาสอนทำกราฟฟิกเมื่อต้นปี 2559 โดยจากความรู้ที่ได้รับมานั้น พวกเขาก็ต่อยอดมาสู่งานออกแบบอื่นๆ โดยเฉพาะสินค้าขายดีของเรือนจำตอนนี้ ก็คือ กระดาษเขียนจดหมาย ซองจดหมาย และโปสการ์ด

และยังมีสินค้าที่เล่าให้ใครฟังก็มีแต่ ‘เห่’ คือ การออกแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ ชุด “แก๊งกำแพงสูง V.1” ซึ่งแม้จะไม่ได้มียอดขายท่วมท้น แต่ในจำนวนลูกค้าที่ดาวน์โหลดสติ๊กเกอร์ของพวกเขาไป หนึ่งในนั้น คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ นี่จึงเป็นความภาคภูมิใจที่เงินทองที่ไหนก็หาซื้อไม่ได้แน่นอน

ไอซีที’ พระราชทาน

เบื้องหลังภาพน่ารักๆ พร้อมข้อความกวนๆ ของสติ๊กเกอร์ไลน์แก๊งกำแพงสูงที่วางขายอยู่ตอนนี้ อันที่จริงนั้นมันมีมาจากพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของไอซีที และทรงมี

พระราชดำริที่จะใช้ไอซีทีเข้าช่วยส่งเสริมศักยภาพให้แก่บุคคลด้อยโอกาสในสังคม พร้อมทรงก่อตั้ง “โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ขึ้น และได้รับการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิในภายหลัง

ดร.ชฎามาศ ธุวะเศรษฐกุล

รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กรรมการและรองเลขาธิการมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อธิบายถึงจุดเริ่มต้นมูลนิธิว่า เริ่มต้นขึ้นเมื่อ 20 ปีที่แล้ว โดยสมเด็จพระเทพฯ ทรงสนพระทัยเรื่องไอซีที และมีพระประสงค์ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปช่วยขยายโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส โดยมุ่งไปที่ 4 กลุ่ม คือ โรงเรียนห่างไกลในชนบท, ผู้พิการ, เด็กป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล และ ผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งภายหลังขยายไปสู่สถานพินิจด้วย

“ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้แนวคิดหลัก คือ การนำเทคโนโลยีไปลดข้อจำกัดให้

แก่บุคคลที่ขาดโอกาส โดยทุกๆ โครงการที่ทางมูลนิธิฯ เข้าไปสนับสนุน สมเด็จพระเทพฯ ทรงมีพระประสงค์ให้ทำเพื่อเป็นโครงการนำร่อง และหากทำแล้วได้ผล ก็อยากให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปขยายผลต่อ" ดร.ชฎามาตกล่าว

และขยายความในส่วนของโครงการที่เข้าไปช่วยพัฒนาผู้ต้องขังว่า เริ่มต้นจากการนำคอมพิวเตอร์พระราชทานไปติดตั้งให้ พร้อมมีครูไปสอนการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น จากนั้นก็ค่อยๆ เพิ่มหลักสูตรเฉพาะทางมากขึ้น

"พระองค์จะตรัสเสมอว่า ให้ส่งเสริมอย่างเต็มที่ ให้พวกเขาได้มีโอกาสเรียนได้มากเท่าที่ศักยภาพจะไปได้"

"ที่ผ่านมา เราได้ไปอบรมสอนทำหนังสือเสียงสำหรับคนตาบอดให้ที่ทัณฑสถานหญิงกลาง โดยมีวิทยากรไปสอนวิธีการอ่านและตัดต่อเพื่อนำไปมอบให้โรงเรียนสอนคนตาบอด ซึ่งพวกเขาก็เกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น

และตอนหลังทางสมาคมคนตาบอดก็ได้มาว่าจ้างผู้ต้องขังเอง

ในเรื่องของไอนั้น เมื่อมีการอบรมแล้ว ถ้าไม่ได้ทำต่อบ่อยๆ ส่วนใหญ่ก็จะลืม เราเลยพยายามหางานไปให้เขาได้ทำ เช่น งานออกแบบโบรชัวร์ โปสเตอร์ ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ โดยงานออกแบบที่ทำรายได้ได้ค่อนข้างดี คือ งานออกแบบกระดานเขียนจดหมายและซองจดหมาย ซึ่งผู้ต้องขังเขาจะออกแบบและนำมาจำหน่ายใช้กันเองภายในเรือนจำ โดยนอกจากนั้นก็จะมีการ

โปสเตอร์ในวาระพิเศษวางขายด้วย"

แม้ผลลัพธ์ปลายทางจะพูดถึงการสร้างอาชีพอิสระ ซึ่งจะสามารถช่วยเบิกทางให้คนกลุ่มนี้ที่อาจมีประวัติไม่พึงประสงค์สามารถมีอาชีพอิสระหาเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ต้องไปเป็นลูกจ้างใคร นั่นคือเรื่องของอนาคต

ทว่าสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในมุมมองของ ดร.ชฎามาต ก็คือ การได้เห็นคนกลุ่มนี้มีความภาคภูมิใจในตัวเอง

สติ๊กเกอร์ไลน์กำแพงสูง

สำหรับเรือนจำพิเศษมีนบุรี ซึ่งตอนนี้ ดูเหมือนจะคึกคักกันมากกับการออกแบบสติ๊กเกอร์ไลน์ โดยวางขายในชื่อ "กำแพงกำแพงสูง" มีให้ดาวน์โหลดแล้วสองเวอร์ชัน และอยู่ระหว่างส่งเวอร์ชันที่สามให้ทางไลน์พิจารณา ขณะที่เวอร์ชันที่สี่ และห้า ก็กำลังอยู่ระหว่างการ

ออกแบบ

“เวอร์ชันสี่ เราเปลี่ยนชุดผู้คุมครึ่ง ส่วนเวอร์ชันห้า เราทำเป็นภาษาอีสานเลยจริงๆ อยากทำภาษาอีสานเลยครึ่ง แต่เดี๋ยวคงเริ่มทำที่อีสานก่อน” อดิโตได้ให้หลักของกลุ่มผู้ต้องขังที่เข้าออกห้องคอมพิวเตอร์ และรับหน้าที่เป็นฝ่ายกราฟฟิกของเรือนจำฯ ไปโดยปริยาย เริ่มต้นเล่า

นอกจากงานออกแบบสติ๊กเกอร์ไลน์แล้ว เขามอบว่า หน้าหลักของเขา และเพื่อนๆ คือ จะต้องออกแบบกระดาด เขียนจดหมายและซองจดหมาย โดยจะเปลี่ยนดีไซน์ใหม่ๆ สัปดาห์ ซึ่งนอกจากจะวาดตัวการ์ตูนลงไปตกแต่งแล้ว ที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ “เนื้อเพลง” ที่จะถูกรีเคอร์สติ้งจากเพื่อนๆ

“ตอนนี้ เพลงฉันไม่มีของว๊ว ที่ดังมากเลยครึ่ง มีแต่คนขอ” บอย อีกหนึ่งทีมงาน และเป็นคนรับหน้าที่แกะเนื้อเพลงช่วยเสริม

..ย้อนกลับมาที่การทำสติ๊กเกอร์ไลน์ชุดแรก ครุสยณ เล่าว่า จริงๆ แล้วคนที่มาเรียนการออกแบบกราฟฟิกนั้น ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนที่มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์อยู่แล้ว และอยากจะพัฒนาตัวเอง

“คนกลุ่มนี้ เขาไปเร็วมากครึ่ง เพราะเขามีพื้นฐานอยู่แล้ว พอครูมาสอน เขาก็เข้าใจได้เร็ว ซึ่งตอนทำสติ๊กเกอร์กันนั้น ทางเรือนจำ ก็ปล่อยให้เขามีอิสระทางความคิด ให้เขาช่วยกันคิดเอง แต่เราก็จะแค่ช่วยดูเรื่องความเหมาะสมเท่านั้น อย่างคาแรคเตอร์ที่เขาวาด เขาเอาหน้าผมเป็นต้นแบบนะครึ่ง (หัวเราะ) เขาลองทำแล้วค่อยมาขอ ส่วนเรื่องแก้ เรื่องคำพูดก็อาจจะเข้าไปช่วยคัดกรองก่อนจะส่งไปทางไลน์ คัพทบางคำที่ตกรอบส่วนใหญ่จะเป็นคำที่เขาพูดรู้กันเองในคุุณนะครึ่ง” ครุสยณ เอย

“ก็มีอย่าง ดูเล แปลว่า ดูต้นทางตั้งแต่ คือให้เพื่อนดูต้นทาง แล้วถ้าทางสะดวกก็จะบอกว่า ไปรุ่ง ไปรุ่ง นะครึ่ง... (หัวเราะ) อ้อ แล้วก็มีคำว่า ลีน แปลว่า แพนทั้ง” อดิโต ช่วยขยายความถึง คัพท

แบบคูกๆ ที่ทำแล้วไม่ผ่านพร้อมรอยยิ้ม หรืออย่างสติ๊กเกอร์ที่เขียนว่า เยอะไปผู้ใหญ่ ซึ่งไม่ผ่านการสกรีนเช่นกันนั้น เขาอธิบายค่าแปลว่า ในคุกเวลาจะเรียกคนที่ไม่รู้จักชื่อ หรือไม่สนิท เขาก็จะเรียกกันว่า ผู้ใหญ่ๆ ส่วน ดึกว่าหมา ก็เป็นคำใช้หยอกกกันหลังกำแพงสูงนั่นเอง

กราฟฟิก พลิกชีวิต

ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ต้องขังที่แม้จะไม่มีใครรู้ว่า วันข้างหน้าพวกเขาจะสามารถยึดเป็นอาชีพหาเลี้ยงปากท้องได้หรือไม่ แต่สำหรับน้องๆ เยาวชนที่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี ที่ได้เข้าร่วมโครงการในลักษณะเดียวกันนั้น พวกเธอได้เริ่มแล้วที่จะใช้ทักษะนี้รับจ้างทำสติ๊กเกอร์ให้กับบุคคลทั่วไป

สุทิศา สิทธิเชนทร์ นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญการ ศูนย์ฝึกฯ บ้านปรานี หรือที่เด็กๆ เรียกว่า “ครูป๊าก” เล่าย้อนไปถึงเมื่อตอนที่บ้านปรานีได้รับเลือกเป็นหนึ่งในห้าศูนย์ฝึกฯ ที่ได้เข้าร่วมเป็นโครงการนำร่อง โดยนำตัวแทนเยาวชนไปเข้าค่ายอบรมด้านคอมพิวเตอร์เป็นเวลา 4 วัน 3 คืน เมื่อปี 2555 และจากนั้นมาก็จัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

“น้องๆ เขาก็ได้เรียนทำคอมพิวเตอร์กราฟฟิก แล้วก็ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ให้เขาได้ทำร่วมกับเพื่อนๆ จากบ้านอื่นด้วย ซึ่งพบเขาไปอบรมแล้ว ก็จะมาสอนเพื่อนๆ ต่อ แล้วเขาก็ชอบกันมาก เพราะปกติเด็กผู้หญิง เขาจะวาดการ์ตูนน่ารักๆ กันอยู่แล้ว พอได้เรียนทักษะตรงนี้เพิ่มเข้าไปก็เลยยิ่งชอบ”

จากสติ๊กเกอร์ไลน์ที่นำไปวางขายชุดแรกคือ Nong Pranee คนทำก็ซึกสนุก ค้นไม่ค้นเมื่อ อยากลองวิชา ทำไปทำมา เลยเอารูปของ อธิติกรรมพินิจ มาวาดเป็นต้นแบบกันเล่นๆ ซึ่งปรากฏว่า เจ้าตัว คือ ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฐ์ วิชิษฐ์สรอรรถ เห็นแล้วถูกใจ อนุญาตให้ทำจนแล้วเสร็จและนำขึ้นขายในชื่อ Chief gang kids พร้อมทั้งช่วยบอกต่อจนภายหลังเริ่มมีลูกค้าที่อยากจะมีสติ๊กเกอร์

เกอร์ไลน์ที่เป็นหน้าตาหรือคาแรคเตอร์ของตัวเองบ้าง ก็ติดต่อมาว่าจ้างให้วาดให้ “ลูกค้าที่มาจ้างทำมีเข้ามา 4 รายแล้วค่ะ ทำเสร็จแล้ว 3 ราย อีกหนึ่งรายอยู่ระหว่างการออกแบบ แล้วเมื่อเร็วๆ นี้ น้องเขาก็เพิ่งเรียนทำสติ๊กเกอร์ตุ๊กตาก็เลยทำขึ้นขายกันเองด้วยค่ะ” ครูป๊ากเล่า โดยราคาว่าจ้าง จะอยู่ที่ระหว่าง 3-5 พันบาทสำหรับสติ๊กเกอร์ 40 ภาพ

ถ้าจะถามเรื่องรายได้จากผลงานสติ๊กเกอร์ที่น้องๆ ทำขึ้นนั้น ครูป๊ากยอมรับว่า ยังเป็นตัวเลขที่ไม่มากมายอะไร แต่ระหว่างกระบวนการทำต่างหากที่ถือเป็น ผลกำไร ที่ประเมินค่าเป็นตัวเงินไม่ได้

“เด็กบางคน เขามาอยู่ที่นี้ไม่สูงลิ้งกับใคร พอมีกิจกรรมนี้ขึ้นมา เขาทำเป็นแล้ว ก็ต้องสอนเพื่อน สอนน้อง ซึ่งมันก็ทำให้เขาได้ปรับตัวพฤติกรรมในการเข้าสังคมได้มากขึ้น” ครูป๊ากอธิบาย

เสริมโดยวิทยากรอย่าง สุนิษา ชูรัง ที่ตระเวนสอนทั้งที่เรือนจำ และสถานพินิจต่างๆ ผ่านโครงการนี้มาหลายปีแล้ว โดยเธอยกภาพที่ได้เห็นจากการพาเด็กๆ ไปเข้าค่ายร่วมกันว่า ไม่เพียงทักษะอาชีพที่พวกเขาได้รับไป แต่ยังรวมถึงการสร้างสังคมใหม่ที่เต็มไปด้วยความเข้าใจกัน เพราะใครจะเข้าใจกันได้เท่ากับคนที่ผ่านเรื่องราวๆ มาเหมือนกัน และนั่นก็ทำให้ทุก ครั้งของการจัดค่าย สุนิษา มักจะมีพี่เลี้ยงอาสา ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของรุ่นก่อนๆ มาคอยให้คำแนะนำน้องๆ ด้วย

“พวกเขารักและผูกพันกันนะ จากเมื่อก่อน เราารู้เลยว่า แต่ละบ้าน เขาจะมีแอบหมั่นไส้กัน แต่พอเรามาจัดค่ายให้เขากินนอน ทำกิจกรรมร่วมกัน เขาก็เริ่มมองทุกคนเป็นเพื่อนกัน เป็นพวกเดียวกัน จากนั้นมาก็ไม่มีปัญหาแล้วพี่ๆ ที่ออกไปแล้วก็ยังกลับมาช่วยงานค่ายเสมอๆ มาแล้วไม่ใช่แค่สอนน้องใช้โปรแกรม แต่เขายังเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาของตัวเองมาแชร์ให้น้องๆ ได้ฟังและฝึกกำลังใจ เพราะเด็กของเราหลายคนออกไปแล้ว ก็สามารถกลับเข้าสู่สังคมเริ่มต้นใหม่ได้” สุนิษา เล่าถึงสิ่งที่ได้พบ

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij

Circulation: 200,000

Ad Rate: (FC) 2,400 (BW) 1,450

Section: จุดประกาย/หน้าแรก

วันที่: อังคาร 4 เมษายน 2560

ปีที่: 30

ฉบับที่: 10421

หน้า: 1 (เต็มหน้า)

Col.Inch: 223.45 ADValue: (B/W) 324,002.50 (FC) 536,280

PRValue (x3): (B/W) 972,007.50 (FC) 1,608,840

หัวข้อข่าว: สติ๊กเกอร์ไลน์หลังกำแพงสูง

เจอ โดยแม่เยาวชนหลายคนที่จบออกไป
จะไม่ได้เอาทักษะที่เธอสอนไปใช้งาน
แต่เธอก็ไม่เสียใจหรือเสียตายนะ
...เพราะที่สำคัญกว่าปลายทาง
ก็คือกระบวนการซึ่งช่วยเปลี่ยนมุมมอง
ของเยาวชนเหล่านี้ให้สามารถมองเห็น
ว่ามี “โอกาส” อยู่รอบตัว